

İdari İşlemin Unsurları

İdari İşlem

İdarenin hukuki sonuç doğurmaya yönelik bir irade açıklaması.

İdari İşlemin Özellikleri

● İcraîlik (Yürütülebilirlik)

İdare, kamu gücünü alarak irade beyanında bulunur. Tek yanlı olan bu beyan karşı kişinin kabulünü gerektirmeden ortaya çıkar ve uygulamaya geçer.

● Re'sen İcra Edilebilirlik

Bir idari kararın hukuk âleminde orta çıkan sonuçlarının maddi âleme doğrudan doğruya ortaya idare tarafından aktarılmasına o kararın re'sen icrası denir. (İdare Hukuku Dersleri)

● Hukuka Uygunluk Karinesi

İdare, açıklamış olduğu her bir iradesinin hukuka uygun olduğunu kabul ederek hareket eder. Ya da idare tarafından açıklanan her iradenin hukuka uygun olduğu varsayılır.

İdari İşlemin Unsurları

Yetki

Şekil

Usul

Sebeup

Konu

Amaç

1- Yetki

İdare adına irade açıklama yeterliliği, ehliyeti.

Yetkinin Kaynađı

Anayasa Md. 6: Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisi kullanamaz.

● Yetkilerin Paralelliđi

Bir işlemin yapılması için yetkili olan, aksine bir hüküm yok ise, o işlemin değiştirilmesi, geri alınması ya da kaldırılması içinde yetkilidir.

● Yetki ve İmza Devri

* **Yetki Devri:** Karar alma yetkisinin bir makamdan, diğer makama devredilmesidir.

* **İmza Devri:** Karar alma yetkisinin kamu görevlisi bir isimden, başka bir kamu görevlisi isme devredilmesidir.

- ◉ Yetki ve İmza devri Kanuni olmalıdır. Kanunun, sadece makam tarafından kullanılmasını istediği yetkiler devredilemez. (2547 SK Md.53/Ç)
- ◉ Tam yetki devri yasaktır . Devir kısmi ya da kısıtlı olmalıdır.
- ◉ Yetki ve imza devrine dair onaylar yeterli açıklıkta olmalıdır. *Makam, İsimler, Konular, Sınırlar, Süresi vb.*
- ◉ Devir mutlaka yazılı olmalıdır.
- ◉ Devir ilgililerine duyurulmalıdır.

!!! Yetki devrinde yapılan işlemin sorumlusu, yetkiyi devralan makamdır.
İmza devrinde işlemin gerçek sahibi yetkiyi devreden kişidir. İmza devri nedeniyle imza atma yetkisine sahip olan kişilerin yapmış olduğu işlemlerden asıl imza yetkisine sahip kişide sorumludur.

!! Makamdan makama yetki devrinde, makamdaki görevliler değişse dahi, devir kaldırılmadıkça yetki devam eder.

!! İmza devrinde ise devreden ya da devralan kişilerden biri değiştii anda devir hükümsüz kalır.

!! Yetki devrinde, yetkiyi devreden makam devrettiđi yetkisini kullanamaz. İmza devrinde ise devreden makam (isim), yetkisini kullanmaya devam eder.

!! Makamdan makama yetki devrinde, yetkiyi devralan makam kendi hiyerarşik gücünü kullanmaya devam ederken, İmza devrinde yetkiyi devralan kişi, devreden kişinin hiyerarşik gücünü kullanır.

- Rektör adına, Dekan Adına, Müdür adına atılan imzalarda yetki devrinin hangi türü kullanılmıştır ya da yetki devri yapılmış mıdır?
- Rektör, Dekan ve Müdürlerin Yardımcıları ile Yaptığı görev dağılımı yetki devri kapsamına girer mi?
- İmza Yetkileri Yönergesi bulunan kurumlarda devre muhatap kişiler değiştiğinde, yeni gelen kişi herhangi bir yetki devri olmadan makam sahibi kişi adına imza atmaya devam edebilir mi?

⦿ Vekâlet

* **Vekâlet Verme:** Makam sahibinin, izin hastalık, görevli olma gibi durumlarında bir başkasına vekâlet bırakmasıdır. Bu tür vekâlette, vekâlet verme makamın asıl sahibi tarafından yapılır.

Yükseköğretim mevzuatında bu türden vekâlet bırakma işlemi sadece asıl makam sahibinin yardımcısına yapılır.

Bu tür vekâlette, vekâlete sebep mazeret ortadan kalkmadığı sürece vekil eden vekâlet vereninin tüm yetkilerini haizdir.

◉ Vekâlet

* **Vekâleten Atama:** Makamın asıl sahibinin görevinin ölüm, emeklilik, istifa, görev süresinin sona ermesi, naklen atama vb. durumlar ile sonra ermesi nedeni ile yeni bir kişi asaleten atanıncaya kadar görevin sürdürülebilmesi için yapılan atama işlemidir.

Bu tür vekâlet işlemini yapan asıl makam sahibini atamaya yetkili kişi ya da makamdır. Ancak ilgili mevzuatta yer verilen istisnai durumlar saklıdır. (3 no'lu CB Kararnamesi Md.2 İkinci Fıkra)

Bu tür vekâlet'ten amaç kamu hizmetlerinin devamlılığını sağlamaktır.

Bu tür vekâlet, kişiye asli bir görev kazandırmaz. Bu durumun böyle anlaşılmaması içinde vekâlet edilen süre makul bir süre ile sınırlı olmalıdır.

Asıl olan, bir kişiye makam tevdi etmek değil, geçici bir süre ile kamu hizmetlerinin devamlılığını sağlamaktır.

2- Şekil (Biçim)

İradenin maddi alemdeki görüntüsü, İradeyi açıklamak için kullanılan araç

!! Yazılı şekil esastır. (*Dolaylı olarak, Anayasa Md. 125, Üçüncü Fıkra*)

!! İdari işleme ait her metinde bir irade açıklaması ve imza bulunmak zorundadır.

!! Bununla birlikte idari işlemlere ait metinlerde bir irade beyanı, muhatabın adı, tarih, sayı, varsa işleme ait hukuki dayanaklar, mümkünse gerekçe, ve başvuru yolları ve süresi (*Anayasa Md. 40*) belirtilmelidir.

3- Usul

İdari işlemin gerçekleştirilmesi sürecinde izlenen/izlenmesi gereken yollar.

- * Öğretim Üyesi atamasında ki usuller (Dosyaların jüriye gönderilmesi, Birim Yönetim Kurulu Kararı, Rektörün atamaması)
- * Disiplin Soruşturması sürecinde usuller
- * İlk defa devlet memurluğuna atamada usuller

Usulde Paralellik İlkesi

Bir idari işlemin tesisi esnasında kullanılan usulün, o işlemin geri alınması ya da kaldırılmasında da aynı sürecin işletilmesidir.

- Ancak Kanunda işlemin tesisi ve kaldırılması için ayrı ayrı usuller belirlendi ise bu ilke geçersiz kalır. Ör.: Devlet memurluğundan çıkarma
- Bu ilke ilk işlemin devamı olan her işlemde değil, sadece ilk işlemin zıddı olan işlemlerde uygulanır.

4- Sebep (Neden)

Karar alınmadan veya işlem tesis edilmeden önce var olan ve idareyi belli bir karar veya işlem tesis etmeye götüren hukuki veya fiili durum. «...idare, tesis ettiği idari işlemi, gerçek ve hukuka uygun, sebep ya da sebeplere dayandırmak zorundadır. İdarenin dayandığı sebebin gerçek olması, usulüne uygun olarak yapılan tespitlerle ortaya konulmuş bulunmasını anlatır.» (Danıştay 7. Daire, 2007/695 E., 2007/4612 K.)

Danıştay 8. Daire, 2009-8191 E. YD, 8.07.2009 tarih ve 27292 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliğinin "Diş Hekimliğinde Uzmanlık Ana Dalları ve Eğitim Sürelerine Dair Çizelge" başlıklı Ek-2 sayılı Çizelgesinin; oluşturulan 6 uzmanlık ana dalının hangi bilimsel verileri içerdiği ve ülkenin hangi ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarına dayanılarak seçildiği vb. hususlarda yeterli gerekçe gösterilmemesi nedeniyle iptali ve yürütmenin durdurulması istenmiştir.

.....

Diş hekimliğinde yeni uzmanlık ana dalları ihdas edilmesini gerektiren hukuki veya fiili durumun ne olduğu ve bu uzmanlık ana dalları belirlenirken hangi kriterlerin esas alındığının bilimsel veri ve gerekçeler ile ortaya konulmadığı, bu nedenle "Diş hastalıkları ve tedavisi"nin ihtisas dalları arasında neden yer almadığı da belirlenemediğinden uyuşmazlık konusu Tıpta ve Diş Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliğinin Ek-2 sayılı Çizelgesinde hukuka uyarlık görülmemiştir.

4- Sebep (Neden)

Anrakara 13. İdare Mahkemesi E:2012/307, K:2012/780: Danıştay'ın yerleşik içtihatlarında da belirtildiği üzere, mevzuat ile tanınan veya hizmet gerekleri bakımından sahip olunan takdir yetkisinin keyfî ve mutlak bir yetki kullanımına cevaz vermediği, takdir yetkisine istinaden tesis edilen işlemlerin **sebep unsuru bulunmayan** veya bu unsuru yönünden hukuka uygunluğu denetlenmeyen bir işlemler kategorisi oluşturmadığı, işlemin kamu yararı ve hizmet gerekleri sınırları içinde kullanılması ve bu sınırlar içinde kullanıldığının idarece ortaya konulması gerektiği, işleme sebep olarak gösterilen olay ve olguların gerçek olmaması yanında, gerçekten var olan sebeplerin de işlemin tesisi için yeterli bulunmaması hâlinde, işlemin sebep ve konu unsurları yönünden hukuka aykırı olacağı görüşü, idare Hukukunun genel kabul gören ve öteden beri uygulanan yargısal denetim ilkeleri arasında bulunmaktadır.

.....

.... davacının, kadrosunun ve çalışma konularının öngördüğü bir göreve uygun olarak belirli ve somut bir işin yürütülmesinde dört ay süreyle geçici görevlendirmesinde; sahip olunan takdir yetkisinin, keyfî ve öznel amaçlar dışında ihtiyaç, kamu yararı, hizmet gerekleri ve geçici görevlendirme yöntemine uygun olarak, belirlenen nesnel ölçütler doğrultusunda kullanıldığı anlaşıldığından, dava konusu işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir.

4- Sebep (Neden)

“2547 sayılı Yasanın 13/b-4 maddesiyle tanınan yetkinin, öğretim elemanlarının veya diğer personelin zorunlu ihtiyaç hallerinde ve belli sürelerle geçici olarak görevlendirmelerini içeren yetki olarak düzenlendiği; bir nakil maddesi ya da başka bir amaç için kullanılamayacağı, açıktır. Bu durumda, davacının görevlendirildiği birimde hizmetine duyulan ihtiyacın somut ve nesnel gerekçeleri ortaya konulmaksızın ve belli bir süre belirtilmeksizin tesis edilen görevlendirme işleminin kaldırılması istemiyle yapılan başvurunun reddine ilişkin dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır. Her ne kadar dava konusu işlemin **sebep unsurunun** davacı hakkında açılan disiplin soruşturması olduğu ileri sürülmüş ve davacının bu disiplin soruşturması neticesinde disiplin cezası ile tecziye edildiği görülmüş ise de, Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliğinin 26. ve devamı maddelerinde hakkında soruşturma açılan kamu görevlileri hakkında uygulanmak üzere geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırma kurumu düzenlenmiş olup, davacının anılan maddeler uyarınca görevden uzaklaştırılabileceği gibi, göreviyle bağdaşmayacak bir disiplin cezasıyla cezalandırılması halinde genel hükümler uyarınca görev yeri ve kapsamının da değiştirilebileceği açıktır. İdare Mahkemesince bu durum dikkate alınmaksızın davanın reddine ilişkin verilen kararda hukuki isabet bulunmamaktadır.” D8D: 20.01.2010, E. 07/8757, K. 10/135.

5- Konu

Bir hukuki işlemin doğurduğu sonuç.

- * Atama işlemi sonucunda kişinin memur vasfı kazanması.
- * ÜAK tarafından kişiye Doçentlik belgesi verilmesi sonucu kişinin Doçentliğin hak ve yetkilerini haiz olması.

- Takdir Yetkisi

İdari işlemin konu unsuruna ilişkin olarak idareye tanınmış bir seçme hakkıdır. Sebep unsuru mevcut olsa bile, idare bir kararı alıp almama, alacaksa hangi kararı alacağı konusunda bir seçim yapma imkânına sahiptir. Takdir yetkisi idari işlemin yerindeliği kavramı ile ilgili olup, yargısal denetime tabi değildir. (*İdare Hukuku Dersleri Sayfa-357*)

- Yargı yerleri yerindelik denetimi yapamaz. (Anayasa M.125, 2577 İYUK M. 2)
- İdari yargı yerleri, idarenin takdir yetkisinin sınırsız olarak kullanamayacağını ifade eder.

6- Amaç

İdari işlem ile ulaşılmak istenen nihai sonuç.

- * Bütün idari işlemler öncelikle kamu yararı amacına yönelik tesis edilmelidir.
- * Kanunda bir işlemi/amacı gerçekleştirmek için verilen yetki, sadece o amacı gerçekleştirmek için kullanılır.
- * İdari işlemler kişisel bir amaca, çıkar sağlamaya, nüfuz elde etmeye, kişisel sürtüşmelerden kaynaklı yaptırım uygulamaya dönük olarak ya da bu amaçların gerçekleştirilmesi için ifa edilemez.

Yararlanılan Kaynaklar

- 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası
- 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu
- İdare Hukuku Dersleri, Kemal GÖZLER, Gürsel KAPLAN, Ağustos-2016
Bursa
- İdari Yargılama Hukuku, Ramazan ÇAĞLAYAN, Eylül-2016, Ankara
- Danıştay Bilgi Bankası
(<http://emsal.danistay.uyap.gov.tr/BilgiBankasiIstemciWeb>)
- http://www.tdb.org.tr/tdb/v2/ekler/Danistay_8.Dairesi_Karari_Esas_No_2009-8191.pdf (E.T.23.01.2021)
- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu M. 13/b-4 Hükmü Uyarınca Yapılan Görevlendirmelerin Hukuki Tahlili, Dr. Öğr. Üyesi Çınar Can EVREN,
(<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1221415> E.T.23.01.2021)

Yasin AKKAYA
Üniversite Şube Müdürü
28.01.2021